

Nr 47

Av herr Jansson m. fl., om sänkning av rösträtts- och valbarhetsåldern.

I enlighet med riksdagens beslut 1965 äger var och en som nästföregående kalenderår fyllt 20 år rösträtt och är valbar i allmänna val. Beslutet innebär att rösträtt och valbarhet inträffar ett år innan myndighetsåldern inträder.

I anslutning till riksdagens beslut om sänkning av rösträtts- och valbarhetsåldern till 20 år framfördes förslag om en mera långtgående sänkning av rösträtts- och valbarhetsåldern till 18 år, liksom att myndighetsåldern skulle sänkas till 18 år.

Konstitutionsutskottet avstyrkte motionerna om sänkning av rösträtts-, valbarhets- och myndighetsåldern till 18 år med följande motivering (utl. nr 19 sid. 101, 1965):

Skäl kan anföras för en längre gående sänkning av rösträttsåldern, men i likhet med departementschefen anser utskottet att en ytterligare sänkning har samband med regleringen av myndighetsålder och förmynderskap. Frågan om sänkt myndighetsålder och olika former av omyndighet kommer enligt departementschefen att bli föremål för särskild utredning. Från första lagutskottet har utskottet inhämtat att motionsvis väckt yrkande om utredning angående sänkt myndighetsålder av utskottet avstyrkts under hänvisning till den av departementschefen planerade utredningen.

Eftersom nu gällande regler om rösträtt undantager från rösträtt den som står under förmynderskap finner utskottet att en ytterligare sänkning av rösträttsåldern bör föregås av en prövning av myndighetsåldern och olika former av omyndighet.

Starka skäl talar för en sänkning av rösträtts-, valbarhets- och myndighetsåldern till 18 år. Till dessa skäl hör att den sociala och biologiska mognaden hos de unga kommer tidigare nu än förr. Vid 18 års ålder inträder betydande förändringar i fråga om de ungas skyldigheter gentemot samhället. Värnpliktsåldern inträder redan vid 18 år. Arbetslagstiftning och skattelagstiftning gör ingen skillnad mellan 18-åringen och den äldre löntagaren. Vid 18 års ålder inträder full straffmyndighet och möjlighet till åtalseftergift upphör.

Det stora flertalet 18-åringar i vårt land axlar ett stort personligt ansvar, det må sedan gälla på arbetsplatsen eller i utbildningsanstalten. 18-åringens prestation på arbetsplatsen är som regel lika stor som äldre arbetstagares.

18—20-åringarna är en stor grupp. Vi har för närvarande 126 000 18-

åringar, 130 000 19-åringar och 132 000 20-åringar. Tillsammans beräknas dessa tre årskullar ha en inkomst på ca 2 miljarder och erlägga en skatt på ca 300 miljoner.

Det är en anakronism att man i dessa unga åldrar väl ger ett betydande bidrag till samhällets skatteinkomster men saknar rätt att deltaga i valen till de församlingar som har att besluta hur skattemedlen skall användas.

Dagens unga möter samhället med större kunskaper och yrkesskicklighet än vad fallet var med de unga förr i tiden. Det saknas inte skäl till att samhället bör möta de unga med större förtroende. Ju större förtroende och delaktighet som kommer de unga till del, desto mer kommer den unga generationen att ge demokratien sitt förtroende och bidra till dess utveckling och fördjupning.

Den ökade levnadsåldern medför att de äldres antal i befolkningen ökar markant. Denna utveckling leder till att de äldsta åldersgrupperna ges ett större inflytande i relation till de yngre åldersgrupperna. Det är en i hög grad tillfredsställande utveckling att levnadsåldern stiger, men det är samtidigt angeläget, för att behålla en balans mellan de olika åldersgruppernas möjlighet att påverka samhälleliga avgöranden, att de yngre årskullarna inte förvägras de elementära rättigheter som en sänkt rösträtts-, valbarhets- och myndighetsålder skulle innebära.

Giftermålsåldern visar fortsatt sjunkande tendens. De unga flyttar allt tidigare hemifrån, bildar familj och blir en självständig ekonomisk enhet och möter i denna mening samma problem som de äldre.

Med stöd av vad som ovan anförts hemställes,

att riksdagen måtte besluta

1. att som vilande grundlagsförslag antaga följande lydelse av 16 § första stycket riksdagsordningen: »Valrätt tillkommer envar man och kvinna, som är svensk undersåte och senast under nästföregående kalenderår uppnått aderton års ålder.»;

2. att uppdraga åt konstitutionsutskottet att framlägga förslag till sådan grundlagsändring, som skulle medföra motsvarande sänkning av valbarhetsåldern till riksdagens kamrar; samt

3. att hos Kungl. Maj:t hemställa om förslag till sådana ändringar i kommunallagarna, som medför motsvarande sänkning av den kommunala rösträtts- och valbarhetsåldern, vid samma tidpunkt som förslagen under 1. och 2. slutgiltigt prövas.

Stockholm i januari 1966

Axel Jansson

Gunvor Ryding

Gustav Lorentzon